

wnioskodawca:

Adresat:

Ministra ds. Społeczeństwa Obywatelskiego

Sz. P. Adriana Porowska

Al. Ujazdowskie 1/3

00-583 Warszawa

Petycja w interesie publicznym

w sprawie uruchomienia portalu służącego edukacji obywatelskiej (politycznej) dorosłych

Szanowna Pani Ministro,

w pierwszej kolejności zwracam się z zapytaniem:

1. Czy dostrzega Pani potrzebę lub rozważa podjęcie nowych działań w zakresie pozaformalnej edukacji obywatelskiej (politycznej) dorosłych?
2. Czy dostrzega Pani potrzebę lub rozważa uruchomienie programu lub stworzenie systemu, którego celem byłaby kompleksowa edukacja obywatelska (polityczna) dorosłych prowadzona z poziomu centralnego?

Krótki diagnoza.

Aktualne działania polegają wyłącznie na finansowaniu organizacji pozarządowych działających w tej materii. Ze względu na „grantowy” charakter, edukacja obywatelska (polityczna) dorosłych wydaje się działać w sposób nieskoordynowany (w tym w szczególności lokalny), doraźny (od projektu do projektu), niskobudżetowy (budżety stanowią kroplę w morzu potrzeb) i niszowy (działania poza nielicznymi jak np. „Demagog”,

„Masz Głos”, „mamprawowiedzieć.pl”, „latarnik wyborczy” nie przebijają się do szerszego grona). Jeśli te tezy są trafne, to **edukacja obywatelska (polityczna) dorosłych w Polsce w zasadzie nie istnieje – brakuje systemowego podejścia oraz zinstytucjonalizowanych podstaw**. Tymczasem, cytując G. B. Shawa: „Demokracja to przedsięwzięcie, które gwarantuje, że nie będziemy lepiej rządzeni, niż na to zasługujemy”. Tworząc przestrzeń do zaangażowania obywatelskiego instytucjonalnie wspięliśmy się na wyżyny, ale to, co niedomaga, to świadomość i kultura polityczna społeczeństwa, co potwierdzałyby cytaty Churchilla: „Najlepszym argumentem przeciw demokracji jest pięciominutowa rozmowa z przeciętnym wyborcą”. W świetle takiej retoryki edukacja obywatelska (polityczna) dorosłych urasta do jednego z najistotniejszych zadań edukacyjnych państwa i najważniejszej inwestycji w demokrację. Jedyną przeszkodą może być brak woli politycznej elit rządzących, wynikający z wyrachowania („Durnym narodem rządzi się łatwiej”).

Aby ukazać Pani problem z perspektywy zwykłego obywatela proponuję eksperyment myślowy. Na potrzeby eksperymentu przyjmijmy założenie, że jest Pani zwykłą obywatelką, która, mając świadomość własnej niewiedzy, chciałaby zainteresować się polityką i ją zrozumieć, tak by móc w niej świadomie i aktywnie uczestniczyć (być *politically literate*). Jak mogłaby Pani osiągnąć ten cel i skąd wiedziałaby, że zmierza we właściwym kierunku? Obecnie w Polsce brakowało inicjatyw, które docierałyby do szerokiego grona odbiorców i pomogły odpowiedzieć na te pytania. Aby lepiej zrozumieć problem, warto wskazać podstawowe trudności związane z rozwijaniem świadomości i kultury politycznej:

1. **Brak neutralnych przestrzeni edukacyjnych** – osoby pragnące rozwijać kompetencje obywatelskie mogą to robić głównie na własną rękę lub poprzez uczestnictwo w organizacjach, które zazwyczaj mają swoje przekonania ideologiczne. To może prowadzić do zamknięcia się w „bańce informacyjnej” oraz ograniczenia perspektyw.
2. **Brak standardów edukacyjnych** – w przeciwieństwie do innych dziedzin, nie istnieje schematyczny, przystępny system edukacji politycznej, który prowadziłby obywatela od podstawowych zagadnień ustrojowych i aksjologicznych, przez edukację medialną, do bardziej złożonych zagadnień dotyczących polityk publicznych. To sprawia, że samodzielna edukacja często jest chaotyczna i mało efektywna.

3. **Trudności w ocenie postępów** – bez odpowiednich narzędzi osoba ucząca się polityki nie ma sposobu na zweryfikowanie swoich kompetencji, co może skutkować błędnymi przekonaniem, brakiem motywacji lub nadmierną pewnością siebie.
4. **Problem źródeł wiedzy** – polityka to dziedzina interdyscyplinarna i wieloparadygmatyczna, a jej rzetelne poznanie wymaga analizy wielu, często trudno dostępnych i skomplikowanych źródeł. Problemem jest nie tylko wybór wiarygodnych materiałów, ale także ich przystępność dla przeciętnego obywatela. Na marginesie, głównym źródłem wiedzy politycznej dla przeciętnych obywateli, zamiast edukacji pozaformalnej, są media, w których dominują zwolennicy konkretnych rozwiązań, zwykle związani z określonymi opcjami politycznymi lub ideologicznymi.

Przykładowe rozwiązanie.

Proponuję stworzenie **ogólnodostępnego i neutralnego portalu edukacji obywatelskiej skierowanego do dorosłego odbiorcy**, który:

1. Będzie platformą dostępną online, umożliwiającą każdemu zdobycie podstawowej i zaawansowanej wiedzy o funkcjonowaniu państwa i systemu demokratycznego.
2. Opierać się będzie na sprawdzonych i rzetelnych źródłach, w tym na materiałach akademickich oraz treściach zawartych w publikacjach poświęconych edukacji obywatelskiej.
3. Prezentować będzie treści w atrakcyjnej formie i zindywidualizowanym podejściu do użytkownika (w zależności od jego wieku, wykształcenia, stosunku do polityki).
4. Uwzględni trzy główne obszary edukacyjne:
 - a) **Podstawy ustrojowe i aksjologiczne** – mechanizmy funkcjonowania demokracji i ich sens.
 - b) **Polityki publiczne** – funkcjonowanie głównych polityk publicznych w Polsce (w szczególności zdrowie, ubezpieczenia społeczne, podatki, edukacja, gospodarka), ich sens a także wady i zalety, alternatywne modele oraz ich wady i zalety.
 - c) **Manipulacje polityczne i dezinformacja** (edukacja medialna) – narzędzia rozpoznawania fałszywych narracji, analiza retoryki politycznej.

Korzyści dla społeczeństwa:

1. Wzrost poziomu świadomości i aktywności obywatelskiej, co wpłynie na poprawę jakości rządzenia oraz zwiększy odpowiedzialność polityków.

Dostęp do rzetelnej wiedzy o państwie, demokracji i polityce pozwoli obywatelom podejmować bardziej świadome decyzje wyborcze i lepiej rozumieć funkcjonowanie instytucji publicznych. Może to skutkować większą frekwencją w wyborach, bardziej przemyślanymi decyzjami przy urnie oraz większą gotowością do angażowania się w sprawy lokalne i ogólnokrajowe. Świadomi obywatele stawiają wyższe wymagania politykom, co prowadzi do wzrostu kompetencji osób sprawujących władzę, większej transparentności procesów decyzyjnych oraz ograniczenia populizmu na rzecz merytorycznej polityki.

2. Wzrost jakości debaty publicznej, zmniejszenie polaryzacji oraz wzrost odporności na manipulację i dezinformację

Portal pomoże w zrozumieniu różnych perspektyw politycznych i nauczy rzeczowej argumentacji zamiast emocjonalnych sporów. Dzięki temu zmniejszy się poziom agresji w debacie publicznej a obywatele nauczą się analizować różne punkty widzenia. Wzrośnie także gotowość różnych grup społecznych do współpracy i wypracowywania kompromisów. Współczesne społeczeństwa są narażone na fake newsy i manipulację medialną. Edukacja polityczna nauczy obywateli rozpoznawania fałszywych informacji, krytycznego podejścia do przekazów medialnych oraz świadomego wyboru rzetelnych źródeł informacji. To z kolei ograniczy negatywny wpływ populizmu i demagogii na procesy polityczne.

3. Większe zaufanie do instytucji demokratycznych

Nieznajomość zasad funkcjonowania państwa często prowadzi do nieuzasadnionej nieufności wobec instytucji publicznych. Dzięki edukacji politycznej obywatele lepiej zrozumieją kompetencje rządu, samorządów i parlamentu, a także mechanizmy kontrolne władzy. W efekcie wzrośnie poczucie sprawiedliwości oraz legitymizacja demokratycznych procesów, co przyczyni się do większej stabilności politycznej.

4. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego i stabilności społecznej

Dobrze funkcjonująca demokracja sprzyja stabilności gospodarczej i społecznej. Świadomi obywatele są bardziej skłonni do angażowania się w inicjatywy, przestrzegania prawa i współudziału w budowaniu długofalowych strategii rozwoju kraju.

Podsumowanie

Ogólnopolski portal edukacji politycznej ma potencjał by stać się narzędziem wspierającym demokrację i rozwój społeczeństwa obywatelskiego. Dając każdemu obywatelowi dostęp do rzetelnej wiedzy, portal umożliwiłby budowę bardziej świadomej, zaangażowanej i odpornej na manipulację wspólnoty. Taka inwestycja przyniesie korzyść nie tylko jednostkom, ale całemu społeczeństwu i przyszłości państwa.

Wzorem do naśladowania w materii edukacji obywatelskiej (politycznej) dorosłych są Niemcy. Polska, pomimo że znajduje się w czołówce europejskiej w zakresie np. cyfryzacji i wykazuje aspiracje do systemowej doskonałości, nie wypracowała dotychczas systemowego podejścia do edukacji obywatelskiej (politycznej). Inicjatywa uruchomienia ogólnopolskiego portalu **stanowiłaby bodziec do ogólnopolskiej debaty nad systemowym kształtem edukacji obywatelskiej pozaformalnej** i mogłaby stać się wspianym początkiem szeroko zakrojonych działań (może docelowo ustawa o masowej edukacji politycznej?). Konieczności wdrożenia rozwiązań systemowych w zakresie pozaformalnej edukacji obywatelskiej (politycznej) nie da się odwlekać w nieskończoność. Jeśli nie teraz, to kiedy?

Z wyrazami szacunku